המאסף

לשנת התק"ע

תקופה רביעית

כִּילַי נוֹכַל הַשֵּׂךְ מִישָׁר לַרְבּוֹת הוֹנוֹ
נַפְשׁוֹ תֵּאֵבַל יֹאבַל בְּשָׂרוֹ יְכַלֶּה אוֹנוֹ
אַחֲרִיתוֹ אָבְדָה וְזַרְעוֹ עָמָלוֹ יְבַזֵּרוּ
אָמְנָם הַמְאַסֵּף הֶהָכָם הַמְקַבֵּץ חָכְמָה
רוּחוֹ יִתְנַשֵּׂא וְיִפַּח לִבּוֹ יַרְבֶּה עָצְמָה
אַל-מָוֶת שְׁבָרוֹ וּבָגְיוֹ צְדָקוֹת יְבַשֵּׂרוּ

המאסף

חדש תמוז התק"ע

א

שירים ומליצות

א

משה וצפרה *)

בשלש מערכות

מערכה ראשנה

כר נרחב, ועל קצהו באר גדול

מצב ראשון

משה

נָעַמְתְּ לִי מְאֹד אַתְּ אֶרֶץ מִדְיָן הַנַּחְמָדָה!
עֲלֵיכֶם שְׁדֵי חֶמֶד וּתְרוּמוֹת עֲלֵיכֶם בְּשִׂמְחָה
גדולה

*) המלאכה ליקרא הוסף נעשתה מפת המחבר העלם החתום תחתיה, לכבוד רשו המשכיל דכל מכמה ומבין מדע

גְּדוֹלָה שׂוֹשׂ אָשִׂישָׂה ! פֹּה רַגְלִי בַּמֶּרְחָב
עַמָּדַת — בְּתוֹכְכֶם נַפְשִׁי תָּשׁוּב לִמְנוּחָתָהּ
אֲשֶׁר מִמֶּנָּהּ עָרִיצִים עֲצָרַת בּוֹגְדֵי בֶּגֶד
הַדֶּרֶךְ הִדְרִיכוּהָ —

(נוסח עיניו שמימה)

רַבּוֹת עָשִׂיתָ עִמִּי
אַתָּה רוֹכֵב שָׁמַיִם ; נִפְלָאוֹת מִסַּפֵּר
עָצְמוּ אַתָּה אֵל שַׂגִּיא וְנִשְׂגָּב וְלִשְׁמַע
אֹזֶן שִׁמְעֲךָ שָׁמַעְתִּי בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים עִם אֲבֹתַי בָּאָרֶץ-
בְּיוֹם הַזֶּה הֶרְאִיתָנִי ; מִפִּי הַתַּנִּין
הַגָּדוֹל הַפָּעוּר לְבַלְּעֵנִי וּמֵחֶרֶב
מֶלֶךְ אִישׁ דָּמִים חֶרֶב הַיּוֹנָה כְּמַעַט עַד
נַפְשִׁי נָגָעָה אַתָּה בְזָרְעֲךָ הַנְּטוּיָה
הִצַּלְתָּנִי — עַל זֹאת עִשֵּׂה פֶּלֶא אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ
האדיר

חדש משה בן ישראל לאנדויא, על עת שמחתו יום הקנתו. ומקרי כי מצאה מן בעיניו מקד בגנו מערכה מקת לדוגמא בתקופה הזאת.

הָאַדִּיר וְהַגָּדוֹל לֹא יַדַּעְתִּיךְ חַפַּעַם
אוֹרֶךְ וּשְׁפָתַי לְנֵצַח נְצָחִים תְּהַלָּתֶךְ
תַּבַּעְנָה —

(נוסח צמרירות)

עָלַיִךְ בַּת עַמִּי לִבִּי דָוִי!
אֹתָךְ תּוֹלַעַת יִשְׂרָאֵל, רַגְלֵי שֶׁנֶּהֱבִים
וְאֵבִי עֲרָבוֹת תִּרְמַסְנָה! אַתְּ מִתְבּוֹסֶסֶת
וּמִתְגוֹלֶלֶת בְּדָמַיִךְ — בְּנֵי שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן
וּכְלִי זַעֲמָם בְּיָדָם, יַקִּיפוּךְ — וּבְרֹאשָׁמוֹ
מַלְאָךְ אַכְזָרִי אֲשֶׁר שֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ יָנִיף
עָלַיִךְ לְהַשְׁמִידֵךְ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם —
אֵיךְ מִשְּׁמֵי שָׁמַיִם בּוֹכְבֵי בֹּקֶר אֶל אֶרֶץ
מַאפֵּלְיָה וְנִשְׁיָה הָשְׁלַכְתֶּם · אֵיךְ אַתֶּן
אַבְנֵי קֹדֶשׁ אַבְנֵי נֵזֶר הַמִּתְנוֹסְסוֹת
בִּידֵי זָרִים תְּחֻלָּלְנָה! מִי צִוָּה וְאֵת עֲלֵיכֶם
צֶאֱצָאֵי יַעֲקֹב הַתְּמִים? מִי צִוָּה: זֵדִים
שִׁכְחִי אֱלֹהַּ בָּכֶם יָמִים רַבִּים יִמְשֹׁלוּ?
מִי? לָמָּה עָלַיִךְ זֵרַע קֹדֶשׁ וּבָרוּךְ,
זֵרַע שֶׁקֶר יִלְדֵי פֶּשַׁע אֲשֶׁר מֵימֵי נֹחַ

אֲרוּרִים הֵמָּה, יִשְׁתָּרְרוּ? מִנַּיִן מִי הִפַּח
הָרַעַל הַבּוֹסֵס הַמַּרְעֵלָה לָקַחְתָּ? הַיַּד
שַׁדַּי מְרוֹרוֹת אֵלֶּה עָלַיִךְ בָּתָבָה?
הֲהוּא הִכְבִּיד נְחָשְׁתֵּךְ? אָמְנָה! אָמְנָה!
הוּא צִוָּה וְאֵת עָלַיִךְ אַתְּ בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל
וַתְּהִי — עַל כִּסְאוֹ הָרָם וְהַנִּשָּׂא חָרָן
מִשְׁפַּטֵךְ וּבְעִטּוֹ הָאֱמֶת בְּסִפְרָתוֹ חֲקָקוֹ —
עָלָיו אַתְּ עֲנִיָּה סֹעֲרָה יְהֻבַךְ הַשְׁלִיכִי! לוֹ
נָקָם וְשִׁלּוּם, הוּא וְבַצַּע אִמְרָתוֹ, מֵחוֹרֵי
הַפִּתָּנִים וּמְגִיאוֹת הַצְּבָעִים יוֹצִיאֵךְ —

(מחרי התקרסו רגטיס)

מִנַּלְעָדֵיךְ מִתְהַלֵּךְ חוּג שָׁמַיִם אֵין
מוֹשִׁיעַ לָנוּ! אִם אַתָּה תִּשְׁנוֹן בְּרַק חַרְבֶּךְ
הַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה, וּבָהּ לִוְיָתָן נָחָשׁ
בָּרִחַ בָּרִיחַ תָּבָרֵא, אִם אַתָּה אֶת רֹאשׁוֹ
בְּרַעַם גְּבוּרָתֶךְ תְּרַצֵּץ, אַוֵי — אַוֵי נוֹשָׁעְנוּ —
אֵלֶיךְ אֲצַפֶּה, אֵלֶיךְ אַתָּה מוֹשִׁיעִי —

(נמר

(צמר נפש)

אַתָּה פַּרְעֹה זַד יָהִיר! עָלֶיךָ קוֹל דְּמֵי
יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּקִיִּים שֶׁבְּעָבְרַת זְרוֹעֶךָ
חָנָם אַרְצָה שָׁפַכְתָּ, אֵל אֱלֹהֵי אֲבוֹת אֲבוֹתָם
יַעֲקֹב – אַתָּה וְעַמְּךָ אַנְשֵׁי בְנֵי בְלִיַּעַל
וּמְרַצְּחִים כָּמוֹךָ, אַתֶּם כֻּלְּכֶם מִפָּנָיו
תָּחִילוּ! יָבוֹא יוֹם נָקָם וּמְיֻדָּכֶם דָּם
הַנָּקִי הַשָּׁפוּךְ דָּרֹשׁ יִדָּרֵשׁ – גָּפְרִית
וְאֵשׁ מִתַּלְקַחַת מָנָת כּוֹסְכֶם תִּהְיֶה! גַּם אֶתְכֶם
שִׁפְעַת מַיִם זֵדוֹנִים בַּבִּירִים וַעֲצוּמִים
תְּכַסֶּה! מְגִיאוֹתֵיכֶם גֵּיאוֹת הַתְּהוֹמָה, נַפְשְׁכֶם
נֶפֶשׁ רְמָיָה וְמִגְאָלָה אֶל אֲבַדּוֹן וְשַׁחַת
בְּתוֹךְ בַּף הַקָּלַע קָלַע יְקֹלְעֶנָּה – וְאַתָּה
מֶלֶךְ בְּנֵי שָׁחַץ! אַרְיֵה מְחַנֵּק! אֲשֶׁר מִשְּׁמוֹעַ
זַעֲקַת אֵם שְׁכֻלָה – קוֹל עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים מֵחֵיק
אִמָּתָם לַמָּוֶת לְקוּחִים תַּאֲטֵם אָזְנֶיךָ –
אַתָּה תוּרַד מֵעַל כִּסְאֲךָ כְּפֶא הַוּוֹת

ואון

וְאָנֹן, אֶל שְׁאוֹל אֶל יַרְכָתֵי בוֹר תַּחְתִּיוֹת.

(מתנוך)

כִּי אֶזְכְּרָה יָמִים מִקֶּדֶם — כִּי אֶתְבּוֹנֵן אֶל
כָּל אֲשֶׁר מִיּוֹם הִוָּלְדִי וְעַד עַתָּה קָרָנִי,
אָז אֵרַע וְאָבִין הַגָּבֹהַּ עַל גָּבֹהַּ
הַנָּעֲלָם מֵעַיִן חַי וְהֶבְיוֹן עֵזֹהּ בַּשְּׁחָקִים
הוּא שִׁמְרִי הוּא עֻזְּרִי מֵאָז וְעַד הֵנָּה! הִנֵּה
יְדֵי אִמִּי הָרַחֲמָנִיָּה בְּמִצְוַת הָאָבְנָר
עַל שְׂפַת שִׁבֹּלֶת הַמַּיִם שָׁמַנִי—לוּלֵא
הָעֶלְיוֹן עֲבִי הַשְׁקִיף מִפְּעוֹנוֹ, אֲנִי נַחְלָה
עָבַר עַל נַפְשִׁי וַאֲנִי מֵאֶרֶץ הַחַיִּים
נִגְוַרְתִּי — עֵינִי בַּת מֹשֶׁל אֶרֶץ, עַל הַיְאֹר
לִרְחֹץ הִלָּכַת, נִפְקָחוּ, וַעֲלִי תִּבָּתִי,
הוּשַׁמּוּ — רָאֲתָה דְמָעָתִי וְעָלַי רַחֲמֶיהָ
נִכְמְרוּ — מַמַּיִם מְשִׁיתַתְנִי וּמִיָּדָהּ
אֶל חֵיק אִמִּי הוּשַׁבְתִּי — בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ אֶת
יוֹרְשֵׁי עֵצֶר גַּדַּלְתִּי וּבְחֵיקוֹ עָלַי יָמִי

נְעוּרַי עָבָרוּ — וְעַתָּה גַּם לִי נֶהְפַּךְ לְאוֹיֵב!
וּמַדּוּעַ? יַעַן שָׁעִיר אֶחָד מִשְּׁעָרָיו
הַמְרַקְּדִים מִן הָאָרֶץ בְּעֵרָתִי! אַל תִּשְׂמַח
שָׂטָן! אֶת נַפְשִׁי אַתָּה בַל תִּסְפֶּה! מִפִּיךָ
יִתְמַלְּטוּ בִידוּדֵי אֵשׁ וּפְלָדוֹת, עָלַי בַּל
יַעֲבֹרוּן! שַׁלַּח אַתָּה דְּבָרֶיךָ הַכְּבֵדִים
עַל גֵּיא צַלְמָוֶת מְקוֹם מֶמְשַׁלְתֶּךָ, אֵלַי בַּל
יִגָּשׁוּ! מִבֶּטֶן שְׁאוֹל בּוֹעֲרָה יָצָאתִי
וְעַתָּה — בְּנַן עֵדֶן לְרוּחַ הַיּוֹם אֶתְהַלֵּכָה!

(מסתתר בשיח בשמטו קול נעדה)

ההמשך בחדש אלול

— י —

ב

המתאונן *)

מכתב לרעי היקר . . .

ראה ידידי! כן דרכי עמוס עלי תגל ותלה תהלוכותיו:
מחשיני ימד יסתה לרויס ונחלי עדן יריק —
ונכשו נמחה. כן נשפק לא יספיק נגר, ותהלך נשכחת
עשתונותיו ונתקוות לבו יגוע עם נפ היס ימים נעימים
ושמם המוסר עליו הוכיח: רסיסי יגון ועצב ימררו
לו כוסי עונג! דמיונו יעיר את תקוותיו, כעירים פרחים
הנה, אשר לא ינימו לנצוח עדים נמהג ורסן: נכנפי
גאון תגבהנה עוף, תשמפנה לשנת מרוס — הה!
ומבקשו תורידוהו שחת. כעש יתקלף וידבר נאלהים סרה
כי לא הרפה כנוד ניתו וסנלת מכחיו, וכעש ידמה
נעיניו קצר ימים נשר אין אויל, ונמר לבו יתקומן על
חכמת שדי: הקם תנעתהו ותניקהו נמצוקות, מכלות
חמודות יקצור נגעים ומרס מיס הסוד והסנר לו יאתה;
הרוס יסערהו נשנעים ונמכלודים ונרכות סוכן מעוכה
לנגעי תגל יסוה; נפשו תקיפה ורוחו לא נחה ונחל
עליון יתן דופי.

אכה תעטיל ותתנשא נשר יהיר? התתנוד להתליל
הר על נשעה כעניקים מקדם ותחלן נחולת ונעודון
לעלות על נמתי עד אל מקום משכן אל אליס? היוכל
תומר לכשוע ניוצרו? — עוף נא נין רחני שמים,
הנט

---

*) נאך קיינעם נעדיכטט פֿון קלייסט.

הצט צפוי צפות ורצוות כוכבים מפיקים זוהר וטוב,
ואת מזג הרקיע הסובב כל כוכב ואור; דרוש מכוונם
וקצורם יחד והצב הסצות לפר על ידיהן יתהלכו מזרי
הצמיס בתקופה ויסובבו בגלגליהם מבלי הטות מנלס;
תקור כל היצורים אין מספר, מעלליהם ומסבות מתלפכות
בתקבולקס; פרוש כנפי רעיונך לתור תעלומות יצורי
מעלה סנתיים וסרפים אין תמונה למו, והבן מסגני
גבהם וכחותם, ועלה לו מבין כלני סלס הבריאה עדי
כסא כרס והנשמ — ואחר תתלונן על היותר כל מתכט
ועל מסרון סדרים בתבל, אם טוד לאל ידך.

התחכון לדעת מדוע יצרך אלהים אדם על פני
האדמה ולא ברך בגדודי מעלה? תקור נא תחלה, גבה לב,
מדוע לא עשך ד' אלהים רמה ותולעה אשר בעטר
האדמה תרמוס? היעתק אבל היצורים, היעתקו אלפי
כוכבים מחסילותם וישובו אל עולם למען הכן ואתיך?
האם ימסו הסתקים וימונו עד כסא עליון וירוסכו עמודי
תבל ממכונם? הן אלה תכנית אם מאווי לבך תבקש
מסול ברוחך ותמסול בשבט מיסור על כנשי הומן אם
יתחוור. כי אל אמון ד' ורב חסד הוא, ואך תאותיך
הגה בעוכריך, הן הגה נודות את נפשך לקתתה. — נוני
סכוכי טחוני הרים! למה תגנו בתים על מסגרי היס?
למה תרדו בחדרי מרן, תתחיבם רפס וטיט ומחטל
לרחסיכם יוצן המות בעד תרבות הסמים? — מוהב התחקות
סרסי דבר! אין יגבה לבך על ביתך הקצרה ותחסוב
לשבת מרום בין מלאכי מעלה למה תסקיף בנחון ולשב על
שוכני חלד כעל תולעים הרוחסים בעפר, ועדבל יחסיך
עוד מאור עיניך? — אזוני קיל! למה תמהרו לרון אל שדה
המערכה, בחקום מבדון ומות קוגים סביבותיכם, ברקים
יתרוננו

יתרונינו שחק וסופה וסער יתפוררו יחד? התאמנו השמים קול מעלליכם בתבל? הה תולת! יושב בשמים ישחק עליכם. תוקרי קחת ידמו לו כסים עגול כי יכבקף, וגבורי כח ורודפי בצע כרוס זולת לבני אדם וכוחלי עכר תון ירדוכו. קצרו ימי חמוס טלי תבל להבדיל בעד, ימי שנותנו כצל יעבורו, לא יסוו בעצמן אשר כשיג. תוסל תרעות אשר לפניו יכרעו גויס ושריס בצורות תפתחנה לו שעריקן — עוד מעט ירד שחולה וקיימו, גם תוחלתו נכזבה, עמו ירדה לארץ כסיס וכיכלי הכבוד בעדו נספנו לנצח.

החריבו! רוח יחלוף על פני ומפני האדמה תקע יחידתי — עמקי השחול יפקחו לי דלתותם ושטרי צלמות תרחה — סס תביט את נבור החיל ורב תוויס *) יתהלך בין ברוסיס; מצליל קרבו רגוש האדץ תרדת חלהים ומדס חללין נאדמו ימים, הכך תרעות קדם לציה ולשוחה, וכורס מים הדוויס שטף וכלה תלחי טוגג ושריס יקרות וגדולות בשמים: — סס יתעה בלחוד ברעיון לבו וברוח נאנקה, יספוק כפיו ומנקותיו ירטיסו שחקים: "חללי "תרבי! אשר מקדס היו תמדת תולתי עתה נהכרו לי "לדאבון נפש, בלהות מות סורו מערפות יגוני! עוים לא "יסגרו עדנה, השיבו מבטיכם מנגדי! שכחו יללתכס "ענתי תסוס אשר מלחתי רב חלל וכבד כבר! חללי לי "כי חשקתי להיות מוסל הארץ ומלוחס ולקול תמדת המערה "הטיתי אוך! תלמ מתי חלד — תחוס תוללה את "לנפש בוערים תללה בהתעיף עין וגבר לא ידע הנפש — "מדוע לא בויתיך למטן היות כחדר בצדקה? ימים חלפו "ועצרו, שובו שובו ומכונן דרכי! הה לא ישובו עוד — "סורו

*) תלכסנדר הגדול.

„סורו מחני בלהות מות ומבדון, שטו מעלי ומבליגה „חטט!“ —

סגלת תבל, גאה וגמון וחמדת הזמן לא יספיקו לנבר מס כירת יכון עולם — כך ה' יכיך רצון, כך הוא יסביע בצחצחות נפש האדם, בוערה מיקוד שלהבת יה, וגם את זת את כל, תוסיף, אשר בללה מחסה! זך נחצץ עורה בוערה, כך בסתר פניך בעבור בטח בין גלי ים חיינו, את קנאתו ותנהלנו על — חות. לכו ונלכה באורה כי יהל! אז נסיב בשמחה קיר נלח ורוח הטת לא תבטחנו — גם רגשת רעם תלותינו תחים בוחנו אל מחוז השלימות, כי התוסיף תקיס סערה לדממה: אז תרוננה כליותינו חסדי עליון ויקחתו ותנוחת ככיו נספר לדור דורים.

מיימון פרענקעל.

ב

גידול בנים

אֶבֶן יִקְרָה הָאָדָם, יִלְטָשׁ בְּמוּסָר יִפָּתֵחַ בְּחָכְמָה.

(מסף ח"ת ל"ג מ')

מפתח

האבר לא ילך בין הקהה בלי עינים דולקות ולב שמח, גם אם לא תהיה שדהו יפיה על החלקה בעין רעה, יסתם ברחובו תנועת זרע נתנה ברכה, ואם שדופה תהיה נכסו תבחל נו. יסכיל על הגדל החלקות, העבודה, עתותי השנה ושאר מקרי העבל. כן אים מסכיל לא ילך בלי הרגשת נפש בין קנת העבל, המון ילדי מנוס, גם אם לא יהיו יונקי יריכו. אם רוח אדם בקרבו אם קיר המנוס יקר בעיניו, אז לא יפיט על ערש היונק מבלי לשום לב על תועפות כחות שדי הנכונים בקרבו, למיבת תקוה טובה. וכי יפיט למקוריו לימי קדם ירחה עליו בעין חמלה, יסור רבבות בנאי תכונות טובים ורעיים עולות בחדמה לחת, ותתפרדנה לחילות שונות; חלה — תעליבה גבהי שמים אים מהר, או תחבדנה בחם הדרך, וחלה — לא תוכלנה להתרומם מחדמת עפר, חלה — וחלה — — —

וכאשר התבוננתי לראות בתלמי התורות, הנראו גלגלי התוכיח הנכון רחוקי הקהונה, ורחיתי והנה עלו כלו *) קחסוני החון, כסו פניו קרולי הצערות: זה — יבנה לו בחות טלוחות לאשר יעלו על הדיוניו הנבוכים לא בחות ולא יהיו, יעקש ויעות דרכי בחות ותכונות הנצרים בדברי סוח ותכל, וכי יבדלו הנצרים ידעו לנוד ניד מזיונות סוח — מו ילכו מרחות מקלקלות, כי לא ידעו דרך סלולה, ויכשילו בדרכיהם הולכי מרחות יושר, וגם קרסוליהם יחעדו ויכלו שחתה — וזה — ילך עוד בדרך אשר דרכו מתי עולם אנותיו

---

*) לא על ראשי בתי החיונך תשכון שיחי, כי ידעתי ערכם, ומי לא ישחק בדחות החכמים והנבונים היושבים בבתי החיונך אשר, בדעסויא, בראסלויא, ובראלין, ועל מדשות שמעגו מחברת חנוך לנער אשר בחמסטרדם הבירה (רואה המחסף תקס"ט) ומיך תניל לבביגו בזכרון ימים טוב הגדול בעמו החדון יקקחזון, ימים אשר כל יושבו ומפגו אך לדרוש טוב לעמו, הסס פניו זה שנים ליסד בית חנוך בזעוטן, אשר רחוקו נבוני עם ועם ויקשרוהו — שיחי ושמחי בת עמי! עוד מעט ותלכי נטועת גרון נגד מבאיך אשר קחרו לנפשך אין לך חלק בחוסיה, ולא נחלה בחכמה, ירחו ויבושו — אף כי המוריה החלה ועמדו למשפט רק על כחות הנפשות לא על חנוך הגוף, בכל זאת ימים הלבד יעשה כל מה שביכולתו לחיונך הגוף ג"כ, כי אם רשפיה יחי הנער הטביבו בראל אז תקם התבלה, אך לחנות, ולמורי בית אב (פריפאטלעהרער) אתן עצה לדעת מה יעשו, כי רובם ככולם יעקמו דרך היסרה בגלי דעת.

תנותינו אשר בארץ המה, אשר מולי דרך חינוכם היה טוב לתכלית בניהם בארצותם, לעשותם, בגוי עמיהם, לזמניהם. אך לא כן אתי בית ישראל! כמן תמוך ההוא, לא למו הבריות בין עמים תכמים, התכניים בשלומינו איך נהיה לנגע וקלס ביניהם, באמרם "ראו נא יפקד, אשר מעולם סם גדול היה למו, ועתה מחוקקים בהבלי עוון, ותהי להם תוות הכל כספר התום".

וכי יבא נער כזה בשנים ויגדל ויהיה לאיש וילך בין אנשים, יעמוד כאיש נדהם לא יוכל להשיב שולמו דבר, לא יקבל יום לידתו, יאור קורהו ומוריו אשר אסרוהו בין קירות הבית לשמוף רוח רע לאמיה — ומם גם עתה בעודו יתהלך בראבה וישמף רוח זך ונקי, בכל זאת תכבד נשימתו עליו ותקצר רוחו — מהם ישאלו יתר מכלי מדעת, ישאלו רוח חכמי (פרייאניישט) וישתגעו — ומהם לף כי בחתון ובנחת ישאלו מי היסופה ויקליהו נפשותם, בכל זאת ישארו עוד בהרות בהרות כהות בנפשם, אשר לקחה בהם בימי עלומים מדבר הרוח, עוד תרות עליה רשומי מוקדי עולם, ולא ידעו איך ישובו המכוה, כי כן טבע המדם. מבדי אמו יניק אלא טוב או רע, מבית מלחדו ישאב רוח לא או רוח כהה. אחלהים! אם לבי בקרבי עת מראה דרך החינוך לילדי בני עמי, או אמרתי, אגוח בהגלת ספר זה כתוב עליה דרך גידול בנים, אלכה לנקט שנאים מבין ספרי החינוך ואעריכם על שולחן ההוריס ומוריס, למען יטעמו מטובם והיו להם לברכה, ויצאתי ולקטתי מבין ספריס היקריס הנרשמים לחטה *) את אשר שם ה' בכתי להעתיק בכי הזמן

*) Allgemeine Revision des gesammten Schul- und Erziehungswesen von einer Gesellschaft praktischer Erzieher, herausgegeben von J. H. Campe.

הזמן והמקום, גם שמתי נוספות מספרים מחרים, גם חס' המדות למרימט"ו, מורה נבוכים לנר ישראל הרמב"ם ומדרשי חז"ל, לקוטי הרבה בספר ירחי המשכיל, ובתוכם נטעתי גם תגותי מספר קנין ה' לותי.

התכלית הכללי מספר תנה מחברת הזאת כי שנים לה תהיה. a) למען ירעו התנות והמורים כי רקם התרגות, מקור החינוך נסבה זה כמה מעיני לנשים רבים וכמעט מכולם, והוא, כי ט ע נ ע, היא חנן נוחן בלב יקרת התרגות והחינוך, היא תפעל בעוז בכפי מסת ידה על האדם לעשותו לחיים, היא עצם החינוך, ותרגות האדם אך מקרה היא לרוב *) ב) ללמד לנער דעת לשנן בעצמו עלי כוחותיו, לקמוך על עמל נפשו יותר מלתמוך על נפשים ולבו. רב המעשה מהנערים היסנים בשנת העלה עדי יבא יום ויטירם, בתשבם כי מעצמם לא יוכלו עשות דבר בלתי יד מחרים, לא כן הוא, כל ימים מחכם יהיה, את נפשו בטוחל כפו יהיה — מחרי יקיצה מטוטה בחשך נאמך לפלן — לא את נפשו מחרים יעטוהו, המחנך ומומן לא לנורף כסף לפעל ידמו, או לקרם עלים לעשות דמות אדם, כי אם ליוסד נטע (גערטנער) הנוטע גן ירק ויפקחו, וכל פעולותיו לא יוכל להוציא אף חוטר אחד מתחת המגרפות, אם לא יד הטבע, עצמות היקום תוציאהו —

בדרך הטבע הוא נעלה מעלה מעלה, ויעטוה לנדר מעגן יוצן שדים — נפשר מחיוחו לא נמצא עוד דבר

*) כי המעשה בדעת (ענזיכטליך התפעלן) בת התחנה (קיינפאלל) היא, וההתחנה הלא היא תחות התקרה! —

הבר בלטובנו — עדי לחנות לדברים יקרי הערך לחינוך דרכי הנפש. שחטו לחיות הוריס ישרים ומורי דרכי הילדים, דברי ימי החפץ בשלום הקדש, הסירו עיניכם מהביט על תמונת הבלי שוא, הביטו נא אל תכי עולה, על דברי יסכימו לעורותינו הקדושים, אמרי יושר ללב נכון תדברה, והיו ברכה!

אך טרם נבוא לדרכי החינוך נחקורה אם הוא חוכם עלינו מפחת הדת והחכמה לחנך בניהו.

מחובת החינוך

ר' עקיבא אומר, ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר, זה ספר תולדות אדם, זה כלל גדול מזה

(ירושלמי נדרים פ"ט)

משלימות כל כוחל שחשבב בטולתו אל ניר אחד, ומחטו יצאו שרשים ויסתעפו אלה רוחב מקומו, כי בעת אשר נדע מרכז המוקם, לא נוכל לחטות ולאחוד אותו חטיניהו, לא נאחד אף בטולה אחת קטנה מכוחותיו, כי אמנם נדע כי אל מרכז זה מחחנו. כן תורתנו החשלחת אותנו אדיה הטבעו על מרכז אחד, עליו יכוונו אוכני בטולתינו, והוא יהיה תמיד נוכח בעינו לבלי נחעה בחורחותיה הרבים. וזה שאמרו החכמים: זה כלל גדול, ר"ל שעליו אדני התורה הטבעו. אך נחלקו בדבריהם. ר"ע העחיד אדניה על מרכז, ואהבת

לרעך כמוך והוא הסדת הטוב והחמס מגין מכשי המדינה — ואתיא כמאמר העניו שבת כ' דמסתדליקין מעשה וכו' על רגל ת"ש — וכן עזרי ק': זה סכר תולדות אדם הוא טבור התורה, ר"ל כי האדם נברא בדמות אלהים בשכל נורמו, ועל כן לא לבד שרמוי לך להסיר הטוב שלא תעזה עצמך או זולתך, על כי תעזה אלא אלהים, אף גם תשתדל בהשלמת נפשך וגופם רעיך, כי אם יגין האדם שהוא מעשי אלהות אל, וכי בגורתו נברא לא יוכל לעשות רע, כי מרשעים ינא רשע, והנברא בצלם אלהים רחוי שיעשה כתבניתו — וכן פי' המאמר הזה גם הרב בעל עקרים מ"ח פ"כד — גם יתכן להיות כוונת בן עזרי לדעת כי אב אחד לכולנו, אל אחד ירא כל נאדן, וחדוש נפנד אים בחיינו? — — ויזהר כל אדם לחיות בבבוד כל אדם. אך אין הענין והמקום יתנו להאריך כה בדיקור מאמר הנפנג הזה, האלף מוסר השכל אמונה ודעת, המשכיל ידין, והכותה לא יחכון בתבונה. וחנו אין לנו אלא הצריך לענייננו, והוא כי בין לר"ש ובין לב"ש מוצא החיוב הוא כלל גדול בתורה, כי אין ידע האדם דרכי האמרה לבלי יוסיף רעהו, ולהיות אדם מדיני לעשות טוב, אם לא יחוכך בנערותו על זה, נברט לכלל בן עזרי האמם בראשיתו אם לא נשלים נפשו סדי מחטל. וכבר ידעת מאמר החלף החכם מכל אדם: חנוך לנער על פי דרכו וכו' והוא משל נפיוני, כי אם אשר ילמד הנער לעשות ולחשוב מנעוריו לא יסוך עוד, כי ההרגל נעשה טבע, וכמ"ש נירסת דיקוקא לא משתכחא. לכן שחטו לי מנות ישרים! הנה אדבר עתכם מדבר יקר הערך, וחנוך הילדים אשר לימים יהיו לחכמים ותושבים בארץ; אשר יתנו יד לעזור לאחרה, ואשר יעמדו לימינכם בזקנותכם, אם תגדילום לתוריה, ובאם תחללו שם ומלוית בארץ.

מִיעוּד האדם

שְׂבַע הַנְעִימָה בַּת אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא
בְּעָקְבוֹתַיִךְ נָא תָּמִיד אֶדְרוֹכָה
אַתְּ אֵם כָּל יֵשׁ הוֹתָם תָּכְנִית כָּל תּוֹרָה
הֵן הֲצַר בֵּית אֲדֹנָי הִנָּכָה

כל בני קדם ימנו מבטן אמה, כשיר כענני, כמלך כתכר, כחמה בעצמון תלך, והילד גם תולדתו בעצמון יבשר רחבית קולו — בכי, מבשר השונג. בקדמתן כוללים כוחות להחיות נבשות, לחיות נביאים, וכל ימיהן כשמול לעוניהם חל הפועל, עדי כל בעולותיהן תתדבקה, ונעמוד בקצה חיינו ונגיטה לאחור ובראה כי חלום חלמנו, לא קיותנו ולא תאדנו, לזחת ים עמים אשר יבכו בעת לידת האדם, כי יהגו אשר הך לעמל הך לסקוד עליו עוכותיו יולד נעמים רבים ישמחו בתולדות אדם, הכיות טוב להם מלא — כיות, הך השמחה הזאת עדן לא שלמה עדי יגרשו מלחמים הרעים אשר יחרבו לחטוף הולד — *) תבשי הודו לא ידעו

---

*) וגם בימינו עד עתה הכשלות הזאת תמשולה, כי בעת אשר תלד אשה נכם חי יתלה מרפאה גליונות כתוב עליהם דברים — — על מרפאה קורות הבית, ובזה יגרשו המחמיגים בהבלים את המשקיעים וחלחלי חבלה מבית היולדת,

איך יתנכו הולד, כי ימיכו: חסר נשמת האדם יתהלך מנוף לנוף למטן יתטהר, והאיבר חסר טוליד בן לא ידע מה נשמת בנו שבן לפניט בנוף בהמה או בנוף חלך גדול, ויחלל ה"ק הנשמה בתת לה חנוך לא טוב. יחריט יתזכרו, כי האדם בשכל המדרגה למטה מבהמות האדמה כי על חסר התנר חלחמה בשחיט עם חלאיט, הושלך מדרגה — אך לא תאריך נפש הקורא בדברים אלה, האכמה תמריץ תאמר:

האדם מצאר הברואים, לו חלק חלוש מחטל, נשמת שדי, בה ישחול על כל בני חלוף בחכמתו, בה ישכיל על דבר, יסיק נבחי שחיט לשקל לו שחה בתיבת עולמו, ירד חדרי תהום ויציע לו שחה עליות מרוחיט, יעלה וירד ילך וישוב בדרגל שכלו, עדי ידע סוף כל קיט עדי היותו כחלאיט להבחין בין טוב להט ולבחור בטוב לחיות חיי חושר. אך כל האדם יחוה הלושר לפי רחות עיניו, הגבור בגבורתו טעשיר בעשרו המכובד בכבודו. אחנם ידוע, כי האדר הנל מחוכה לנו לא יחשרונו הכבוד תולה בדמון אחריט, בדמותם יבוז ויש ובדמותם יכבדוהו: היום יחלא קיט בן ובוד, ואחר יהיה ללעג ולבזה. האנוש האנוש בחלי ואדוש, לף כי ישער לא יקום חילו, ולא יאחין בחייט, כי לא יתן לו רכוחות תעלה לאלקוניו.

טיולדת, ואחת אסור לעשות אחני דרכי האמורי, ואשר אחנם לאדנו הרבה כיחוש — אלבד שהוא נגד האנוש תמיט תהיה עם ה' אלהיך (רחה הרחב"ם להלכות עכו"ם פי"ל אחנם ט"ו) ובאשר נאריך אי"ה אדברים בחלה זמ"ן, ורחה התשבי תיבת ליליח. ונאחנם בש בסיפורי אליליט (פאחבעלעהרש) אחת בליבל האוטפת הילדים ונקראה בשם לאַמיַא —

לחכמתו". לך בנו מסכן המוסר, לך לקרבנו מבית השלמות. נקודה חיכות על תלמות נפשנו, ונחר: החדש בטבעו קרון מחומר, נויו בוש עפר, ולמען יעמוד במעמדו ויהיה בדיוק מולם כל ימי חייו צריך לחיות חיי עוני, לתת טרף לנוף וחק לבשר

תענוג הגוף הוא שבר רעבון ולחץ, מלחות חכן החושים, כי בעת חסר יבבע החדש בשרו עליו יתענג, וכשהו תמלא נחת. ובעת חסר ירעב יתקלף בעצמו בקרבו תנוח ולא ידע עשות-כחוכה, חף כשהו בקרבו תשתוחח. ומה גם חס חלי רע תתקפהו, חז כל חיתריו יכתקו, יחלש ולא ידע לעשות עד מה, לח יחכון גם בתנוכה כי רחשו כבד עליו.

טוב הנוכחי הזה קוטלת בדולה הוא לחדש, הוא היה השולח חניחי חויזה בלב חניחי חדש לתור לחרי חוכל למרחקים — חשר זחת היתה חטרת חלהים לחלחות בני כל הארץ חכחים — — הוא רחש חלחכות ומעשה העבודות, חקנה וקנין, בלחו לח חס החדש כף רגלו לף חסח בחת הלחה מוקום תחנותו, שכב בעתק העלה ולח יוסיף קום, וכל טחל חנוס חין. חך חס נסיג נבולו ונבחר בקלה היקרון, חו חז הוא רע לנו, חז נחדד בחות רבות גשמיות ורוחניות, כגלל בחי העלות, הרפיון, הבערות והחבידוה, היוקרות תחכעבה חותנו חכל טוב, תסיס חסך חבדיל בינינו לבין הקבוצה; הנסס תכסה בשחון, ערפל תכסה רוחנו, ולח נוכל לרחות חור החדש. חך לח חכבי זחת נחתם בטוב הזה כולו, כי הוא נגד בני עליון, חשר בנה חסיות חוחרינו כולנה על חדבי הסבך, חם כלך בדרך היחר נחיה, וחם נתב ונט שחחל נחות, ולך בדרך החכמי הזה חותר לחדש חן הבהמה.

ניחי

ימי קדם דורות עולמים היו מנשים אשר מסוף הכלי שוף כסתה כניסם, חשבו הארץ הזאת ארץ מגורתנו למדבר שממה, כל מעשה ותולדתם היה לפולס קנאה, לזאת לא שמו עיניהם כלל על דרכי החצלה, לא דרשו כלל נשותיהם ושלוחה, החפיקו עליה דניים אשר לא כן, לחתם יכיה נעיני דורניה. החיש אשר נחר נחיים נעימים לרשע ועבל תלוה שחוקו. נוכמו, אחרו המתחכמים האלה, נוכמו לך נית האסורים, זו הנשמה תשב נאשר מדי היותה נאורד עדי נא המות אשר לן מושבו הנאולה לבתך רשוקיה, ותצא לנעימות נצא אז לדרחון טולם, לזאת לחוש עלי בריאת הגוף עבודת האדמה קראו. עוד היו כתוב אחרות אשר שכנו נאוהל הסכלות נאחרה: אין החכן נאני נצא יעבה נוכו נאטנית, נוס, נכי ותבלה כל הימים לך זה יציב טולם ועד. ונדחו אנשים כאלו אנלי לחוש נכוכניהם אשר את נשמים עיניו ורנליו נארץ כשלו —

תודה לך אלהים. יוסד שחים! כי העברת עתותי חושך אלו, והאירות נקרנו חור החכמה האחיתית לדעת כל דבר פל מהכונתו (אף כי עוד מעטים ימצאו נאמנה החשבה הזאת. הלא לך מעטים החה! —) להבין מטרת חיינו, כי החכמה תשבוט נאדק על תלית היותינו נארץ, אמריה תאחר: כי אחשה דרכים לה.

א) היוצר כל נחכמה על רחוש ותכון היא, נרא כל יקום לאחן יאוצר נכל מקום היותו, כפי אשת כאו ופעולתו.

ב) נחכמתו נרא אותנו — את האדם — להנדיל אוצרינו. לא הדרך המניח על התלית (נאם מימטנל) לנד יאצרנו,

יחסרנו, גם לא התכלית לבדה תחסרנו, לא כן, אך הדרך תוליכנו אל התכלית, והתכלית תורה דרך לתכלית אחרת גדולה ממנה, וכן לאין תכלית. לעתים חיים קטנה והנאות אחדים יחד, שניהם לא דרך הטובה לבד המה, גם לא תכלית המוסר לבד, אך דרך ותכלית יחדיו רתוקים בשרשרת, והחכן בחיים הבאים יעמוד מרחוק דרכו בתכל הזה בפשוטות ומעשים טובים, אשר לא יקנו כי אם:

ג) בעונג כי הוא מוליך מוחות האדם לשלימותם, ולוחת החיים המוגע טוב מבעליו, לוי לו כי ימצא מעצמו מוסר הנפש, וחלהים יבקש המשטין כי, אם בחר לו להשכין נשמת שדי בחומל אדמה, להסניר בגופיה דוח חיים הלזו אי לך סכל! כי תמאס מזבן הנשמה, ותחפון לנלעה למנוע ממנה טונגה, ואיה תמוה אז נכסך? הן תנרשה מחולנה המונה, ותעוד לחקוס אשר נתה אתה טרם מועד נחתה אל מניה, והוא נגד רצונו כי עטית זמת, גרם יגרשך בין מקהלות המורדים בחלוחיו, ותשא עונך.

ד) כל ילדי הטבע, בחות הארץ, בני עליון כולם יחמדו בחלול חיים על מקומם אשר חלק להם אל הטוב, ישבעו טונגם על כל עידי. החכן להתענג מטובם ישלח ידו ולקח מעץ החיים וחבל וחי. ואיך יתאמרו הכסילים לבטוח בחלהים באמרם: חלהים ברח הטוב, העדה אותו בחדרת היוכי ורביך העונג, בחמד למראה ובטים לאיך לאכול ימבעהו מהאדם?! איך, אל רחום וחנון ברח אך לנוחת העונג לבנות בו בני תמותה?! חלילה לאל מרחם! אים החוסד כוחת ארץ עושהו. וכן גם

ה) כתוב נפשנו יעידו כי ה' אכן נו' הרעבון, הצמאון, הנטושים גם בטבע על מי, יתנו עידיהם וילדיקו כי יד ה' עשתה וזת למלכות קבלינו בארץ מטוד קנגרת לפנינו.

ועתה כי רצינו אסר החכמה בתנוכה תכון טוב לזה, ברשה מה בכי תורתינו וחכמינו ז"ל, היתלנו דברי בעיניהם, וחטתיק לך פה דברי רבינו הגדול משה בן מיימון ז"ע נפ"ד לשבת כרקיו *) וז"ל:

„— אבל מה שעשו אותם החסידים בקצת הזמנים „ובקצת מקומות אסר בקלה אחר בקלה „בגוש, וקוש בלילות, והנחת אבילת בשר ושתיית „יין והרחקת הכסיס, ולנוש הצמר והשטר ושמנה „בהרים, והתבודד במדברות לא עשו דבר מזה אלא „דרך רפואה כמ"ש, ולהפסד מנהגי המדינה ג"כ „כשרצו שהם נכשלים בחברתם ורצות מעולותיהם עד „שיפקדו מהפסד מדותיהן בעצמם, וע"כ ברצו להם „למדברות ולחקוש שלין שם אדם רע, כאמרו „ירמיהו ע"ה (ט') מי יתנני במדבר מלון אורחים „ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כולם „מנאפים

*) העתקתי פה דברי הסייסים לעיניהם, אף כי נמצאים בקצת ספרי הס"ח, על כי כתבתי דברי בעצם ורחשונה לפני מכשים אשר חינם בעלי תלמוד. וגם אלו אלא רציתי שהם לא ילמדו ספרי היינוים. גם שמתי נוספות בחסגרות וסימנים — ובזולת זה דברי חכמה לא יפסרו בשנותם.

„מנאפים עצרת בוגדים *) וכאשר רמז מלו
„ככסילים שהחסידים עשו מלה בפעולות ולא ידעו
„כוונתם ומשו שהם טובות וכוונו קליהם טיבו כמותם,
„ועשו גופם בכל מיני עינוי ומשו שהם קנו לעצמם
„חכלה ומדה טובה ומשפט טוב ושבזה יתקרב
„האדם לשם כאלו ה' יתברך שונא הגוף ורוצה
„לאבדו והם לא ידעו שאלו הפעולות רע, ומשין
„ניגיע כחיתות מפקיעות הנפש — " עוד שם:
„וזאת התורה התחילה החסלמת מותנו — לא זכרה דבר
„מזה ומחכם כוונה להיות האדם טובעי הולך בדרך מחנעי,
„יכול מה שים לו לאכול בשיורי ויסתה .... ויזכון
„בחדינות גיוסר ובחמונה, לא שיבון בחדברות
„ובהרים ולא שילבוש הצמר והפשר ולא שיתע כה
„גופו, והזה ירה מזה לכי מה שנת בקנלה, ומחרה
„בנויר (בחדבר י"ח) וכפר עליו מאשר חטא על
„הנפש, ומז"ל (תענית י"ח ח' שהח דת' שמואל: כל
„היושב בתענית נקרא חוטח) וכי על מי זה נפש
„חטח? אלא על שמנע עצמו מן היין. והלא
„החדברים ק"ו, מה זה שניטר עצמו מן היין (החרבה
„היוקר, ובלתו יוכל האדם לחיות בטוב) ברוך כפרה
„המנטר עצמו מכל דבר ודבר (ההברתי לקיום המין)
„עאכ"ו !!! —

„ובדברי

*) וכאשר בחתת גם עתה היש הכלבב ירוץ כחטט למקום שהיה, לבלי ירחה תרבית חכוש — ומה גם לרשע לכניס יקרח היום ככה, שחום העין (חויבענקלעהר-טער) ולחכם בחתת רשע, ע"כ תבוג תורה ויצח חשבט חפוקל —

„ובדברי נביאינו וחכמי קורתינו רמינו שהיו מכווים
„בעולם על הסיווי ושחירת נפש ונופש, ועוד הש"ת
„על יד נביא למי שעשה לעוס יום אחד בעולם אם
„ישתמיד או לא? והוא אחרו לזכריה (ז' — ו')
„האכלה בחודש החמישי הצום כאשר עשיתי
„זה כמה? ועוד אותם: כי צמותם וספוד
„בחמישי ושביעי וזה שבעים שנה, הצום
„צמותני אני?! וכי תאכלו וכי תשתו, הלא
„אתם האוכלים ואתם השותים! אמ"כ עוד אותם
„בישוב ובמעלה לבד לא בצום; והוא אמרו להם
„(שם ט' י') כה אמר ה' צבאות לאמר משפט אמת
„שפוטו (ר"ל לדון את חבירו לכף זכות אשר זה כלל
„גדול בתשפט בניחום ודיעות —) וחסד ורחמים
„עשו איש את אחיו (בלי פניות אל דעותיו
„בלהיות —) וכו' ואחר אמ"כ (ח' י"ט) כה אמר ה'
„צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום
„העשירי יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה
„ולמועדים טובים, ו (הוי"ו תשתא בה להורות
„יתם הפטרות בענין: כאשר) והאמת והשלום
„(האמת לאחיתו, כאשר נדבר להלן, והשלום בין
„איש לאיש בלי פניות אל האמונות והדעות וכמ"ש
„הרב) אהבו. ודע שהאמת הם התעלות השכליות
„אמבני שהן אחיזיות לא יפתנו, והשלום הוא מעלות
„המדות אשר בהם יהיה השלום בעולם" ע"כ וכדומה
לזה כתב הרלב"ג (מסלי י"ח י"ז) בכתות גומל נפשו
איש חסד ועובר שארו אכזרי ו"ל: הנה מי שמנדל
„בכחי האמרית ומחזיק אותה לתת לאומר ההפרך מן
„האמון והשלום הוא, איש חסד, שלא יגרע מדבר
„אחר הרצוי לו, ויחמול על הרצוי לאחלה עליו, לאמר
„מי

„מי שהוא עוכר בשרו ומיצר לגופו הרי הוא, תכורי,
„כי מי שהוא תכורי על עצמו כל שכן שהוא תכורי
„לזולתו'. ומושם תמר זה, כי קנית תכשיט
„יתצנו עבודה לצי"ת אף שיתענו בופש טיגוי, וזה
„הכך רצון הצי"ת, ולזה תמצא שלא העמידה התורה
„דבר יביש בו עינוי לנפש הבהמית רק מעט יום
„אחד בשנה, וסיוע זה כי כן הכשות הכשצות שחומרות
„הוכנו לעבודות השכל, ולא יובן לפש זה אם לא יהיו
„בבריאותם, ולזה מי שיהיה שנה להחלות שנוח חשר
„בחלותו יחלו אלא הכשות, הרי הוא יחלבל בוותת
„הש"י, ע"כ דבה"ק. וראה גם שקידה שער ב"ג,
ושוד רניש הספרים המלחים מוטר כוה *) ודי בזה.
ובזה שתה לתענוג השני, והוא

תענוג הנפשי

תענוג הנפשי על משיות הסדר בחכמה בעיה. שת בשכילה
על דבר ובדק לותה על נכון בסדר יפר שסר יהיה לאחד
בידינו (הַמַּרְחִיק) לו נתענג טוב רוחני. מבוא טוב
הרוחני לך החכמה, ממנה תוצאות נפליה, היא תתן
חיים בלב המשכיל להטוב הזה יתר שמת על הגופני, כי
מאנו נהרי מוסר החמיתי תקרנה. לן גם לה דרכים רניש
המה השנת גדול החקירה, עד כי יחלם הגוף ומיתריו
יישכנו, או שם יתחכם החדש, והוא לא בא עדן על
מולם התבונה, ויהנה בלבנו כי ידע דרך עמדה — שסר
רניש המה בימינו מהחכמים כחלה, המנפניים ומהניש
בניהתם ובחמת בקהל הבוערים ינוחו —

בתענוג

*) וראה ויקרת רבה (פ"ל) מאמר נחמד הסייך לתניגינו.
ס"ם ותמצא תרגום לנכסך.

הטעונ הרוחני הזה נמצא עוד נחלה, אשר יתן מיס חיים לכסף האדם, ותכונת במטוח, היא — האטונה אשר תקיר מימיה מדיניות בורח אחד אלם בתכלית השלימות.

וכל אשר למרנו עד הנה נדמה לשלות ערך הטעונ הגופני והרוחני ונשים מגמת פעינו לחברת יקדיו על סדר נכון (הארמוניירטן). הגופני לא ימשול על הרוחני והרוחני ימשול ממש על הגופני, אך לא יעבור גבולו ויזוק הגוף בולו, אם יחפון הטעונ הגוף להדיש רשם עליו אז יעמוד השכל למשפט, וכללו הרוח ויגבור על שכלו, וקוה גם הוא לא יחסוך כי אך השמים חטונו, והארץ הדום רגלו, או בית כלאו, או אז כשבת אחים יחדיו אם יבנו, מה טוב ומה נעים גורלינו יהי אז נחלה אוסר בתכל השובבה הזאת, אשר נתן לנו להיות חקוס לשבתנו מדי היותינו בארץ. ואך השם יחדיו אושר האדם השלם בפרטי, ושלימות בין האנושי בכללי —

אך עוד אשר לנכסינו כל אם אחת תאסר, והיא — החברה, כי האדם מדיני בטבעו, והוא, החברה יש לה זכות על כל איש בפרטי, כזכות האם על בנה, אשר ינקתהו חומנתהו עד עשתהו לאיש, כן החברה היא אם האנוש היא חומנתהו, היא שאכתהו עודנו נער לבלי יכול בשחמורות ילדי חלד וכנערי טבעו, היא תדריכהו להשכיל על דרכו, והיא תוכחת גורלו כל הימים.

ואם אמנם נמצאים תכונות רבות באדם, אך נמוניס האם בקרבנו, ויסנים שנת עולם, אם מקין נרדמוס לא יהי, האדם יהיה נשער אדעת כל עוד בני גילו לא ישלימוהו אשכתו, אם האנוש בחברת רעים לא יהיה, הוא גבר לא יצלח לכל, וכאשר יצער מבהמות הארץ בינהו. קורות ימי קדם יעידו זאת, ילמדונו כי האדם בעת לא

דר בחברת רעים, הוא כברת למוד מדבר, לגזול להרוג, לחמוס . . . וכל דמליס גבר (כנ"מ הוא הלל להיות גבור בארץ — בראשית יו"ל — והכתבי והכריזו מ בארץ — — — סס י"ג ו')

האדם בעת הולדו יצא ערום מבטן אמו, ואם הורין לא יתנו עליו עין החלטם לנטלהו בחיקם מיד הוא? האם תניקהו מדדיה, והאב יסחבו על זרועו למען הרגיעו? החכם לא יסכיל על דבר אם יד הקנאה לא תמשול בו, ירלא חכמי קדם מנסיס אסר היו לכניו ואסר יחיו לאנו היום ירדעו בחכמה, והוא יעמוד בדעתו מבגד? הוא שחוק לרעהו יהי? לא כן! מעיו יהמו לדמות אליהס בגדלם. הילד בראותו בני גילו יהלכו, ירוצו, ירקדו, יתעסקו בחשחק, גם הוא יעסק כאוהס, ובעת ירלה כי עין הוריו ומחנכיו עליו לטובה, ימלא לבו תודה וידידות אליהס. מכי טוללים ויונקים קולות שונות מבשרי הדבור יבאו עת יבחינו היש על רעהו ידבר. ואיך ידבר האדם אם בלמוד יהי? ועם מי ידבר? מה לו לאכזה אם בקהל מנסיס אל יוצא? ואיך יחכם אם לא יסכיל חדות ותהלוכות נוף וכפם רעיו? הלא דרכי לבו בחזוה רעיו יביט! — וכבר סרתי על זאת:

לְמַעַן נַסּוֹת לִבֶּךָ אִם בִּנִים דְּרָכָיו
שָׂא דַעֲךָ לְמֵרָחוֹק אוֹרְחוֹת בְּנֵי חֲלוֹף
תְּבַקָּשָׁה
וְלַדַעַת רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם וּמַעֲרָכָיו
מַשְׁכִּיתִי לְבָבְךָ הָהּ אָחִי! הֵן תִּדְרוֹשָׁה

וְאָם נחפשׁ מעיני השחק, נראה כי לך מחברת רעים

תקיר מיחיה, כי המדם בעל נרכים דנים בטבעי אבר לח
יוכל להסיג לח אחד מהם אם לח יסכון בחברה, כי בדברים
המוגבים כל מזונו, זה יחרוש ויזרע ויקצור וידוש, וזה
יטחן, וזה יאפה, זה יחטוב עצים, וזה יסחב מים, וזה
יכרה מלח וכו' וכו'. בדברים המוגבים כל הכשות זה
יסרה כשתה ויכבה, וזה יגזוז צמר ויסרקהו, זה יטוה
וימרוג, וזה יתכור וכו' וכו' ובדברים המוגבים כל הנית
זה יתקן כלי מומנות לחרוש עצים, לסתת אבנים, וכהנה
מלאכות רבות בכל דבר שהאדם צריך אליו.

ההמשך בחרש הבא

ב

דברי ימים

סכור דברי הימים והקרות להרומיים מיום הוסד העיר
רומא עד העת אשר בעתק מוסד המלוכה ממנה אל
העיר ביצאנץ: משך זמן אלף ושמנים ומרבע
שנים.

תולרות ראמולוס מיסר העיר רומא

העיר רומא אשר אשלה מאך זמן רב כחעט על כל הארץ
— עד אשר בזמננו עתה בשכל והורד לארץ גאוה
ע"י הקיסר האדיר נאפולעאן — נוסדה ובנתה ע"י
רומולום (3006).

ואלה

וחלק תולדות רומולוס, עיר רומא נתרן חיטחליח
הקחלטי, בחלק חמכה הנקרח לאַצַיוּם, ושמה אלבא
לאָנגאַ. ויחמרו סופרי דברי הימים, כי אסקאניוס
בן ענעאס מחליטי טרי טראיאַ נחמה בשנת אלפים
וחמש מאות ושמנים ליצירה (2580), ויחלך בה
וכארבע מאות שנה אחר הזמן הזה (2983) מלכו
בעיר הזאת שני אחים נומיטאָר ואמוליוס ויקרא לחמוליוס
בחקיו, ויהי כי חזק ממנו, ויסר לוחו מעל כסא
המלכות, ולמען חוק את מלכותו המית את בן נומיטור
אחיו ואת בת אחיו ושמה: רהעא זיליפיא, שם בהיכל
אלילית וועסטאַ *) ותהי לה לבתולת. והיה דבר
כהנות וועסטאַ: כן נדרה נדר לבלתי הודע לחים ולשמר
את בתוליה כל ימי חייה. אכן רהעא לא שמרה את
נדרה, ויצא חליה חים בסתר, ותהר ותלד לו שני תומים.
ויהי כשמוע אחי אביה החזיר את הדבר הזה ויבלע ויקח
לוחם, ויצו להשליכם אל הנהר טיבתר, ואת אחם שם
בכלא בעת הריח ויצא הנהר מגדותיו החוצה, ויעבר את
גדותיו, והחנחים עבדי המלך השליכו את הנערים במים
אשר לפניהם, ויהי כשוב המים אל תוך גדותיהם, וישארו
הנערים ביבשה אל שפת הנהר. ובדברי דברי הקדות
מפרו

---

*) וועסטאַ מחנה משלו מליצי הלחות בתוך הבלי חלילותם,
כי היח תנשב את לם הקדם בכל הברכות אשר בחרן
וכי היח את ואטורנום ורהעח מנות כל החלילים, ורק
היח לבדה שמרה את בתוליה כל ימיה, בנגוח
ואטורנום והשמיש נלו לה היכל ומזבח, אשר בו תוקד
לם תמיד לח תכבה. ומפחש חוח להכהנת אשר
בתנה חות להכבות.

ספרו: כי נתה זאבה מן היער ותניק אותם, עד כי מצאם שר רועי המלך ושמו Faustulus; ויקח ויאסוף אותם הביתה, ויתנם על אשתו לוירענציא, כי נכמרו רחמיו עליהם, ויהי להם לאב ויגדל אותם כרעי נתן, ויקרא את שם האחד ראמולוס, ושם השני רעמוס. ויגדלו הנערים ויעשו להם שם בין ילדי הארץ, ויהי כי שחקו עם בני הרועים, ויהי ריב בין איש לחבירו, ויבואו הנערים אשר להם הריב לבני רמולוס ורעמוס, וכאשר ישפטו כן יעשו. ויהי היום, ויהי ריב בין רעי אחד אמוליוס ורעי אחד נומיטאר — אשר נשאר עדן בארץ אחרי הורידו אותו מעל כסא המלכות — וינדיקו את רעי אמוליוס בריב. אחרי הדברים האלה, וירידו רעי נומיטאר עם רומולוס ורעמוס בהיותם במשתה — כי קרה להם אשר תידו אותם במשפט — ויחזיקו בהנערים וינדיקו אותו על נומיטאר אבי אמו, והוא לא הכירו וינלה Faustulus אשר הרועים להחיים את דבר מולדתם. בימים ההם הי' לחץ בארץ, כי הגויים לא יסקטו עדי יקנו את קנאת אבותם, ויעשו בערמה, ויקבילו אליהם אנשים מהרועים, ויבואו ויקומו על המלך אחי נומיטאר בשח, וימיתו אותו, וישימו את שני אחים על כסא המלכות. ויקנאו את ה"כ מאדי אחים אחר המלך הרשון, ליסד עיר על שפת הנהר בשעה בחקום אשר השליכו שמה אחרי הולדתם, ולאשר כה.

במקום הזה היה שדה גבעות, אשר קנתה קודמו אבר לבני זה. ויקומו החיים ויחזיקו בהן וינחלו אותן. וינו להם בתים שמה. ויתרוממו עתה אנשי הנשים ויקיפו רבים, וגם רבים מבני יושבי לאבא התחברו אליהם, כי אמרו: כי יהי' לנו בהחלק הארץ נחלה גדולה מאשר יהי' לנו בנות הנכרים: ויום יום ילקטו אליהם מהערים אשר סביבותיהם, אנשים הנגרשים מארץ מולדתם על כי יקשו נגד חק

המדינה וכדומה. ויקבלו מותם האחים בתוך מחניהם, ותהי להם למקלט, ובזאת יעשו חול ויהיו לעם, וכן לא תרבו הימים, ותהי קנאה ומדון בין בני האחים וימית רחמולם את אחיו את רעהו וימלוך לבדו על יתמו. ויעד את נפשו פחלטיאום לבנות עליה את עירו הקדמה בשבת מלכים ושם ליעירה, ויחסוך בה לבן וברה לבנה ממחרשה *) ויעש מעגה סביב לעיניה, ובתוך המעגה עשו את"כ הפירות ויבנו את החומה סביב לעיר. אלה תולדות רומח הפירה. ואף כי היתה ביום הוסדה קטנה מאוד ובחיתת הערך, אכן בהיות מגשים בעורים ומגשי חיל לא תרבו הימים, עד כי נפרה והתאחזה על כל הפרים אשר סביבותיה. ובאחרית הימים משלה במעט על כל האדמות אשר על פני האדמה, כאשר נספר עוד בע"ה.

מחקת והנהגת המדינה בתחלת הוסדה.

מכל אשר אמרנו ראינו, כי רומולום הי' איש גבור וחזק, ורצוי לאנשי; אכן רוב מעשי עירו האדמה היו מעשי הרעים אשר בנלו אתו, וכלם מעשים בעלי ורוע מעשי הפרות, אשר לא יוכלו לסבול על מוסל ובפרט אחרי אשר הצירוהו מעשיו כאחד מהם, ובאשר יאכן נפש רומולום למשול לבלי חק, כן תאבל נפש האנשים הפרות לבלי חוק, בהמשלה כותת, ולא יסבלו בהרגש כי אם מושלת הנפילים והעם, כאשר רחו מיסדי מרן העשרוריען אשר בשכונתם היושבים מהוניה, והנהגת מדינתם, כהנהגת מדינת היונים, הפשית, והחלך לא הי' להם, כי אם היונה והנת הכהנים. ויבקרו להם מלכיהם וגדולי העם אשר **) להיות יועצי

*) קולי העם כותב בנאשר חיוך בחוש, ואהותו לא נודע לנו.

**) כאן את"כ בנאשר עוד אחה, ובאנשים הבאים עוד אחה ויותר

יועצי ומנהיגי המדינה (Senat) כדרך ממלכות היונים והם יתיעצו על כל עודות מרגם, טרם יביאו עותם לפני העם. כי גם הקטן והצעיר בעם ירצה לדעת את דבר המדינה, כמספט התושבים (צירגער), ורק הגדיים אשר מחרן נכריה, והעבדים אשר תחת ממשלות התושבים לא יוכלו לדבר בקהל ועדה בדת מה לעשות בחרן. וכה היה מנהגם: כל העם מקטן ועד גדול התקבצו בשוק העיר לשמוע על דבר מה, ולאחר כל ריב ומריב את דיעתו. ולמען לא יהיה המלה ושון בין העם, התלקו כל העם אשר היו מן במספר בקדימה שלשת חלקים ושם מחות איש תושבי רומא לשלשה שבטים (Tribus), וכל שבט לעשר רשתים (קוריען), ולפי המחלקות החלו, עחד כל איש מהעם מכל שבטו ורחם מחלקתו בחלוקת שדי החרן, נתן לכל איש מתושבי העיר שתי כנרות מרן (מחרגן) לחתומו. אכן את"כ כאשר נלחמו בהשמיים אשר סביבותיהם וינצחום וינחלו את מרגם, או הנבולים בעם ושרי המלחמה אתו להם, כפי חכמה, שדות ונחלות מחרן קוריניס, ואיה התקחמו הנסיכים והשבטים, ויקבצו ויעשו חיל משחר אחיהם והעם, ויתקפו עליהם. ואחר הודיעו החנות את עשרם ואת חילם לבניהם, ובניהם לבניהם, ויקבצו גם המה גדלות, וידמו למשול בעם כאבותם, ולמען עשות הבדל בינם ובין המון העם, קרמו את שם העם Plebeii ואת שם הנסיכים Patricii *). מאחר הכסף (מטבע) היה מצוי בחרן היות ביתים להם. זאולי לא הכירו מטבעות מכל וכל. כל איש היה עובד את אדמתו או נוה לעבדו בעצמו, כי בחלקו ושדה אחזתו היה עשרו לעבדו ולא ידעו מטמונות, וחנרות כסף, לא הכירו גם חקים לא היו להם, ושבטי העם לא נרמו עוד בצירי,

*) הרשתים הוא תרגום נכונת מתרגמי Plebs, והוא שם דלת העם והקטון, והפכי נכזר מתרגמי Pater והוא שם ורשתי

בזיר, האמונה לנדה היתה דתם, והיו מלחה קטרון החקים. רוב דתם ותורת חלילים קבלו מהיונים, ואת היניסם בחרו להם מתוך חברת החלילים (חַדְעַל) ורומולום סם. את עצמו לראש הכהנים. לו עשו מזומן בלתי אם שלו את בי החלילים, ולכן הוסבו שתי חברות כהנים, אשר שם החתן בלטונם אויגורעם ושם השני הַארוספיצעם. האויגורען, כאשו ויתנבאו מהטופפות ומפלוף השוכות ומחלילת מיני לפרים אשר יעמו בבית חלהיפם לנרך זה זמקול הרעמים ורגיש כלו. ובפחם נתם שמו כניסם לפחת קדם מזרח השמש ויעשו עגול סביבם בחרן במקל עקום, והעגול הזה נקרא טעמפלום בלטונם, וכן יקראו ממנו גם את בתי חלילים, וכהני הארוספיצעם עמדו על מזבח בונתם את קרבנותיהם ויביטו אל קרבי הבהמות ואל מעיהם, ומהם התנבאו ויורו את העם את חכן חלילים. ובזה מצאו את לב העם לעשות את אשר יחפץ המלך או שרי המדינה; כי כה אחד להם ולכהנים, אשר היו תמיד מחברת החלילים ומקשיבים לקול המלך.

המלך התלבש בלטונו ועדי המלכות אשר נתנו עם הטטרורי לנסיעתם, ובצאתו לרחוב העיר הלכו לכניו שנים עשר סוטרים (ליקטארען) זה אחר זה. ובידי כל אחד מהם מגדת קנים (פַּסְצעם) ובתוכם נרתק קרסום מרוך והם היו לסמן, כי הוא הסליט, ובידו ליסר, להחיות ולהמית. גם היה לרומולום שלש מאות איש רכב אשר רצו אחרי ויניזיו הכהנים יפדו מלחו חברה נכבדה הנקראת חברת פרשים — ריטטערשאפט —

מזמת תרתה קבץ האלוה! כי מנסי רומץ הרשעים, לץ היו כבריות בלי מחון, כאשר ימרו חיוק ספרי הטעים; כי אם הם למדו כבר מהעמים אשר סביבותם, ונברת מיושבי ארץ הטטרורי, אין יגבו ואין ילכו להיות לעם. —

(ההמשך בחדש הבא)